

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองที่มีผลกระทบต่องานของกำนัน
ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ชื่อและนามสกุล นายอาทิตย์ สุโขทัย

วิชาเอก การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวัณษ์ ไรจนพล

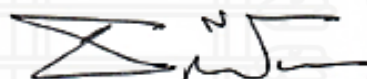
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2561

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

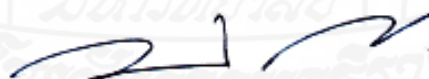
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)

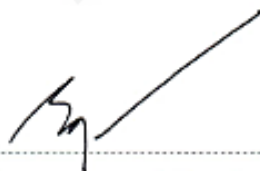
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวัณษ์ ไรจนพล)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. กัญญา รุ่งโรจน์วิชย์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองที่มีผลกระทบต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน
ในพื้นที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัย นายอาทิตย์ สุโขทัย **รหัสนักศึกษา** 2548000872 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ ไรจนพล **ปีการศึกษา** 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (2) ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองที่มีต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (3) เสนอแนะแนวทางการปรับเปลี่ยนบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมือง

การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย นายอำเภอพระประแดง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองัดการบริหารส่วนตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน อดีตกำนัน อดีตผู้ใหญ่บ้านและประชาชน รวม 21 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) การเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นผลมาจากความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานครที่มีการขยายตัวสู่พื้นที่ปริมณฑล ส่งผลให้ชุมชนดั้งเดิมเริ่มเปลี่ยนเป็นชุมชนหมู่บ้านจัดสรรและตึกสูง พื้นที่เกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และมีการย้ายถิ่นฐานของประชาชนต่างถิ่นเข้ามาเป็นผู้อยู่อาศัยกลุ่มใหม่ในอำเภอพระประแดงอย่างต่อเนื่อง (2) การเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ส่งผลให้เกิดการทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ในการดูแลพื้นที่ ทั้งการทับซ้อนและระหว่างหน่วยงานรัฐด้วยกันเอง และการทับซ้อนระหว่างสิทธิส่วนบุคคลกับหน่วยงานรัฐ ส่งผลให้บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ถูกลดทอนลง เช่น อำนาจเกี่ยวกับการทะเบียนต่าง ๆ งานทะเบียนราษฎรเกี่ยวกับการแจ้งคนเกิด คนย้าย คนตาย อำนาจการจัดเก็บภาษีอากร เป็นต้น ให้นหน่วยงานราชการในพื้นที่ อำเภอ ทำหน้าที่แทน ในราวปี พ.ศ.2542 จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านลดทอนลง(3) กำนันผู้ใหญ่บ้านควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ เช่น การนำเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์มาใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารหรือประสานงานกับประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

คำสำคัญ การเปลี่ยนแปลง ความเป็นเมือง บทบาท กำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอพระประแดง

Thesis title: Effects of Urbanization Changing on Roles of Subdistrict Headman and Village Headman in Phra Pradaeng District, Samut Prakan Province

Researcher: Mr. Artid Sukhothai; **ID:** 254800872; **Degree:** Master of Political Science

Thesis advisors: (1) Dr. Thanasak Saijampa, Assistant Professor; (2) Dr. Wornwaluncha Rojanapol, Assistant Professor; **Academic year:** 2018

Abstract

The objectives of this research are (1) to study factors influencing on urbanization in Phra Pradaeng District, Samut Prakan Province; (2) to investigate effects of urbanization on roles of sub-district headman and village headman in Phra Pradaeng District, Samut Prakan Province; and (3) to propose a guideline to change roles of subdistrict headman and village headman in urban areas.

This research collected data from literature review and interviews of important persons including Phra Pradaeng Chief District Officer, Chief Administrator of the Subdistrict Administrative Organization (SAO), Chief Executive of the SAO, subdistrict headman, village headman, former subdistrict headman, former village headman and people (total 21 interviewers). The data gathered were analyzed using a content analysis method and a descriptive analysis method.

The research found that (1) urbanization in Phra Pradaeng District, Samut Prakan Province was caused by urbanization of Bangkok that has expanded into the metropolitan area. The original community has been changed into a community of house estate and tall building while agricultural areas has become industrial areas. The continuous migration into Phra Pradaeng District and the urbanization in Phra Pradaeng District, Samut Prakan Province caused overlapping of authority on responsible area among government organizations. Moreover, there was overlapping of individual rights and government organization resulting in diminishing role and power of Subdistrict Headman and Village Headman as per Local Administration Act. For example, the SAO which was established in B.E. 2542 to take over some responsibilities of Subdistrict Headman and Village Headman including various registration (Birth Certificate, Residence Certificate and Death Certificate) and tax collection. (3) It is proposed that Subdistrict Headmen and Village Headmen improve working style to suit the local requirements i.e. applying technology and social media to communicate or coordinate with people in the area.

Keyword: Changing, Urbanization, Roles, Subdistrict Headman, Village Headman and Phra Pradaeng District

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้มีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของผู้วิจัยได้ตั้งไว้เพราะได้รับอนุเคราะห์และสนับสนุน ตลอดจนคำแนะนำทางวิชาการจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนศักดิ์ สายจำปา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำแนวทางที่ถูกต้องในแต่ละขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่สาขารัฐศาสตร์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่สำนักบัณฑิตศึกษาทุกท่านที่เป็นส่วนสำคัญทำให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้วเสร็จ และมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ นายอำเภอพระประแดง ตลอดจนข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กำนันสมปอง รัตมิตต์ อดีตกำนันผู้ใหญ่บ้านและประชาชนอำเภอพระประแดง ที่คอยให้การสนับสนุนในการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลและเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณพระคุณเพื่อนนักศึกษารุ่นพี่และร่วมรุ่นที่คอยให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาตลอดจนเป็นกำลังใจให้มีความมุ่งมั่นในการวิทยานิพนธ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงถือเป็นผลงานที่สำเร็จอันเกิดจากความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกท่านได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

อาทิตย์ สุโขทัย

สิงหาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
วัตถุประสงค์	4
กรอบแนวคิด	4
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม	9
ทฤษฎีบทบาท	22
แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ	25
แนวคิดการปกครองท้องถิ่น	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	50
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	68
สรุปการวิจัย	68
อภิปรายผล	72
ข้อเสนอแนะ	77
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	81
ก แบบสัมภาษณ์	82
ข รายชื่อผู้ให้แบบสัมภาษณ์	85
ประวัติผู้วิจัย	90

